

Стинич О.М.

аспірант

Мукачівський державний університет

Stinich Oleksandr

PhD student

Mukachevo State University

АМОРТИЗАЦІЯ В ЗНАЧЕННІ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ВІДТВОРЕННЯ ВЛАСНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

DEPRECIATION AS THE TOOL FOR THE REPRODUCTION OF OWN INVESTMENT RESOURCES

В роботі досліджено амортизацію як ефективний інструмент для відтворення власних інвестиційних ресурсів. Тут розглянуті теоретичні основи амортизації та її важливість у веденні бізнесу та управлінні фінансами на основі процесів простого і розширеного відтворення капіталу компанії. Визначено місце й роль амортизації на різних стадіях відтворення суспільного виробництва. Розглянуто процес кругообігу вартості основного виробничого капіталу (ОВК) на окремих стадіях, а саме: обігу, виробництва, обігу. Визначено, що к споживна вартість ОВК – це засоби праці, які мають корисні для виробництва властивості: вони беруть участь у процесі творення нової споживної вартості. ОВК як вартість – це уречевлена суспільна праця. Розглядається проблема ефективного відтворення капіталу компанії з різних точок зору та на різних рівнях управління.

Ключові слова: основний капітал, відтворення, кругообіг капіталу, амортизація, просте й розширене відтворення капіталу.

The paper examines depreciation as an effective tool for replenishing one's investment resources. The theoretical foundations of depreciation and its significance in business management and financial management are discussed here based on the processes of simple and expanded capital reproduction of the company. The significant features of simple and expanded reproduction, which lie precisely in the possibility of capitalization of financial resources invested in production funds, are separately noted. The place and role of depreciation at various stages of social production reproduction are determined. Depreciation in this case serves as a tool for capitalizing resources. The circulation process of the main production capital (MPC) at various stages, namely, circulation, production, and circulation, is examined. The peculiarity of creating the final material product, which precisely allows for the capitalization of financial resources, is highlighted, and the secondary role of expenditure processes in circulation without which the realization of the finished product is not possible is determined. It is determined that the useful value of the main production capital (MPC) is the means of labor that have useful properties for production: they participate in the process of creating new useful value. MPC as value is social labor embodied. The activation of the reproduction of the main capital implies, first of all, the acceleration of its real circulation, which is manifested in the reduction of the reproduction cycle. And since the reproduction cycle of the main capital includes stages of innovative production, industrial production, testing, operation, and replacement, its reduction contributes to the renewal, modernization of means of labor, optimal use of available production capacities, which allows increasing capital productivity and production efficiency as a whole. All possible alternative sources of forming investment resources of enterprises are considered in the study, where separate instruments that can be applied to the reproduction process are distinguished. It is determined that leasing deserves separate attention as a tool of amortization reproduction, since it has certain features of depreciation accrual and its accounting on the company's accounts depending on the methods of depreciation and the chosen type of leasing. The problem of effective reproduction of the company's capital is considered from various points of view and at different levels of management.

Key words: main capital, reproduction, capital circulation, depreciation, simple and expanded capital reproduction.

Постановка проблеми. Амортизація першочергово призначена для накопичення фінансових ресурсів, направлених на формування коштів для оновлення спрацьованого чи застарілого обладнання, основних фондів компанії. Проте, компанія може здійснювати дані про-

цеси не лише власними силами, але й залучати для цього кошти з різних альтернативних джерел. Актуальність даної проблематики полягає в необхідності визначення найбільш привабливих джерел залучення коштів у відповідності до існуючих умов господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що протягом всього періоду розвитку економічних наук процеси, види та форми накопичення та відтворення, зокрема в період індустріалізації економіки, були провідною проблематикою вчених ще з середини XIX століття. Проте, виходячи з двоїстого характеру самого поняття «амортизації», тобто уречевлення фінансової форми ресурсів та їх поступове знецінення, до даного поняття застосовувалися різні підходи. Так, зокрема, можна виділити підходи до амортизації з точки зору державної економічної та науково-технічної політики. Даною проблематикою займалися такі вітчизняні вчені як: Л.І. Дідівська, Б.Є. Кваснюк, А.Є. Нікіфоров, Д.М. Стеченко та С.М. Чистов; а також зарубіжні вчені: Л.А. Бернштейн, М. Ван Бред, Е. Домар, М. Лохман, К. Маттерн, Л. Рушті та інші [5, с. 107].

Амортизацію як джерело фінансування інвестицій до основного капіталу розглядали такі дослідники як А.А. Безуглий, І.А. Бланк, О.Ю. Болховітінова, Т.В. Гончарова, Н.М. Гуляєва, Л.І. Данілова, М.І. Крупка, М.І. Кульчицький, О.О. Лапко, П.А. Орлов, В.І. Терехов тощо [6, с. 63].

Проте, незважаючи на досить чисельні дослідження, в даній царині залишається низка невирішених питань, як наприклад визначення пріоритетності різних джерел фінансування реальних інвестицій.

Формулювання завдання дослідження. Цілі статті: визначення форм кругообігу основного капіталу та його стадій, обґрунтування доцільності накопичення коштів для відтворення, визначення основних джерел формування інвестиційних ресурсів підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес відтворення основного капіталу є складовою частиною всієї системи розширеного відтворення. Тому відтворення основного капіталу має як загальні риси, притаманні відтворенню валового суспільного продукту (ВСП), так і власні (індивідуальні) особливості, обумовлені економічною природою засобів праці. Відтворення основного капіталу, як і відтворення суспільного продукту, завжди здійснюється шляхом постійного поновлення і повторення. Властивість безперервності і перетворює процес матеріального виробництва у процес відтворення.

Розуміння суті механізму відтворення основного капіталу (ОК) впливає із своєрідності його обігу, вихідною базою якого є кругообіг. Відомо, що в процесі кругообігу вартість основного виробничого капіталу (ОВК) послідовно проходить три стадії: обігу, виробництва, обігу. Відповідно вона приймає грошову (Г-Г'), виробничу (В-В') і товарну (Т-Т') форми. Рух вартості – круговий і безперервний процес. Тому кожна «метаморфоза» може бути і початком, і серединою, і кінцем кругообігу. В зв'язку з цим існує не тільки три форми вартості, але і три форми кругообігу. Схематично це можна виразити у вигляді на рис. 1.

Отже, це процес кругообігу ОК з позицій суспільного відтворення. Його основним складовим елементом є процес створення засобів виробництва у відповідних галузях (будівництво, машинобудування та ін.) з урахуванням організацій, що здійснюють наукову і проектну підготовку виробництва.

Проте в подальшому ОК попадає на експлуатаційні підприємства, де починає здійснюватися його кругообіг, який відображає індивідуальне відтворення.

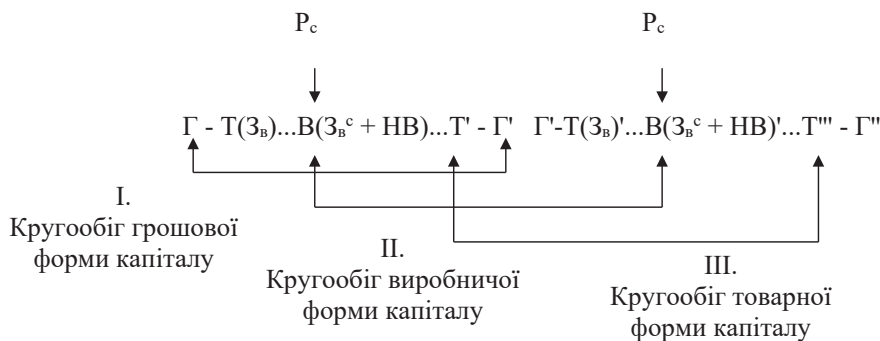

Рис. 1. Форми кругообігу основного капіталу

Джерело: [11, с. 122]

де P_c – робоча сила;
 G – грошові кошти (інвестиції) на початковій стадії кругообігу;
 $T(З_v), T(З_v)'$ – вартість придбаних засобів виробництва на відповідних стадіях кругообігу;
 $V(З_v^c + НВ), V(З_v^c + НВ)'$ – процес виробництва, де вартість спожитих засобів виробництва ($З_v^c$) переноситься на продукцію і створюється нова вартість (НВ);
 T', T'' – створений товар на відповідних стадіях кругообігу;
 G', G'' – грошові кошти, отримані на відповідних стадіях кругообігу від реалізації товару, які дорівнюють сумі спожитих засобів виробництва і знову створеній вартості.

Рис. 2. Кругообіг вартості ОВК в процесі його експлуатації на підприємстві

Джерело: [11, с. 126]

де T – товар (продукція, робота, послуга);
 G – гроші;
 $ОВК_n$ – основний виробничий капітал у новій натуральній формі.

Фігуру кругообігу вартості ОВК в процесі його експлуатації можна виразити схемою на рис. 2:

В експлуатації перша фаза кругообігу вартості ОВК: (ОВК-Т) діє в сфері виробництва і представляє процес виробничого використання ОК і створення продукту – товару. В результаті цього ОВК зношується, втрачає частину своєї вартості через перенесення її на вартість готової продукції (робіт, послуг). Виходячи з цього, перша фаза кругообігу закінчується тим, що частина вартості ОВК у сумі зносу змінює свою початкову виробничу форму на товарну і разом з виробленою продукцією залишає сферу виробництва.

Друга фаза кругообігу вартості ОВК (Т – Г) діє в сфері обігу. В міру реалізації товару вартість, що відділилася від функціонуючого ОВК і уречевлена в готовому продукті, відокремлюється і накопичується в амортизаційному фонді (АФ) підприємства. Відбувається нарахування амортизації. Отже, амортизація ОВК – це рух перенесеної на продукт вартості в резервний фонд. При цьому вартість набуває грошової форми, і АФ являє собою не що інше, як повернену в грошовій формі вартість ОВК, що відповідає сумі його зносу.

Третя фаза кругообігу вартості ОВК (Г – ОВК_н) – це відшкодування ліквідованого ОВК в результаті старіння і зносу за рахунок коштів, що накопичені в АФ, тобто на цій фазі відбувається зворотне перетворення грошових фондів у виробничі. Починається третя фаза кругообігу вартості ОВК в сфері обігу і закінчується в сфері виробництва надходженням на підприємство нового ОВК. Таким чином, процес кругообігу вартості ОВК це єдність обігу і виробництва.

Кругообіг вартості ОВК передбачає її одночасне існування у всіх трьох функціональних формах. Але, рух вартості ОВК не є простою сумою трьох кругообігів, він є їх діалектичною єдністю. Будь-який кругообіг вартості ОВК є рухом, зміною форм, які на різних своїх стадіях приймає капітал при повторенні кругообігу. При переході від однієї стадії кругообігу вартості ОВК до другої відбувається затримка на кожній з них, тому час перебування вартості ОВК на кожній із стадій визначає і загальний термін кругообігу. Єдність обігу і виробництва полягає не тільки в тому, що кругообіг вартості ОВК одночасно є кругообігом його виробничої, товарної і грошової форм, але і тому, що різні частини вартості ОВК одночасно знаходяться в різних формах і починають різні кругообіги [7, с. 118].

Процес руху вартості ОВК є об'єктивною закономірністю, необхідністю, більше того, способом її збереження, у чому легко переконатися, виходячи із таких міркувань. Припустимо, що певне устаткування тривалий час не експлуатувалося, в результаті чого воно може прийти в непридатність під впливом атмосферних явищ або втратить свою вартість в результаті морального зносу, без перенесення її на вартість продукції. І в першому, і в другому випадках вартість, що міститься в даній масі ОВК, буде безвідшкодовно втрачена для суспільства (включаючи ліквідаційну вартість). Уявімо, що вартість ОВК перенесена на продукцію, але ця продукція не знаходить споживача. У цьому випадку частина вартості ОВК, вже у товарній формі, також втрачається, а нереалізований товар перетворюється в брут-сировину.

Як закономірність, процес руху вартості ОВК не відбувається сам по собі, організація цього процесу цілком

залежить і визначається всією системою економічних законів і відносин. Отже, кругообіг вартості ОВК – це процес, що підлягає управлінню і від його організації багато в чому залежить ефективність відтворення ОК.

Рух ОВК відбувається безперервно. Закінчення одного періоду кругообігу вартості є в той же час вихідним моментом для другого періоду. Кругообіг, що розглядається не як окремий акт, а як процес, що періодично повторюється, в результаті якого авансована суспільством вартість повністю повертається до своєї вихідної форми, називається обігом капіталу. Отже, обіг ОВК є кругообігом його вартості, що розглядається не як окремий акт, а як періодично повторюваний процес. Однак визначення обігу через процес кругообігу ОВК не означає тотожність цих категорій і процесів. Обіг ОВК – самостійне і ще більш складне явище ніж кругообіг.

Таким чином, ОВК має обидві властивості, що притаманні товару: споживну вартість і вартість в їх діалектичній єдності. Як споживна вартість ОВК – це засоби праці, які мають корисні для виробництва властивості: вони беруть участь у процесі творення нової споживної вартості. ОВК як вартість – це уречевлена суспільна праця. Виходячи з цього, процес руху ОВК необхідно розглядати не тільки як обіг вартості, але і як відновлення його споживної вартості, тому що відтворення вартості засобів праці створює фінансові передумови для відтворення їх натурально-речової форми.

Обіг ОВК, як єдність руху його вартості і споживної вартості, достатньо докладно розглядається в роботах [3; 4; 6–8]. Але окремі економісти намагаються відокремити вартість ОВК від його споживної вартості. Так, В. Г. Захаров зауважує, що «основні фонди – це вартісна категорія. Вони відображають вартість, зафіксовану в засобах праці, в той час як засоби праці – категорія натурально-речова» [13, с. 73]. Відповідно даного зауваження ОВК не має натурально-речового виразу, а звідси і не має споживної вартості.

Як споживна вартість ОВК належить тільки сфері виробництва. Введений в експлуатацію, він виступає як речовий фактор, який необхідний для створення нових споживних вартостей. При цьому він не входить в речовому вигляді у продукт, що створюється, і не переходить разом з ним у сферу обігу. В результаті виробничого використання, а також збереження ОВК зазнає дії фізичного і морального зносу, який обумовлює термін його життя. По закінченні цього терміну ОВК треба замінити новим. Функціонуючи з убиваючою силою, ОВК поступово втрачає свою споживну вартість. В засобах виробництва, взагалі, споживається їх споживна вартість, в результаті чого праця створює продукт. Таким чином, рух ОВК як речовий фактор виробництва проявляється у втраті ступеню його корисності для виробничого процесу і необхідності відтворення його споживної вартості в новому ОВК. Як вартість ОВК бере участь у формуванні вартості продукції (послуг). При цьому його вартість частково переходить на продукцію (послуги) і разом з нею (ними) здійснює свій обіг і кругообіг, переходячи із сфери виробництва в сферу обігу і навпаки. Процес руху вартості ОВК був вже досить прискіпливо розглянутий вище.

Досліджуючи єдність споживної вартості і вартості ОВК, ми кожного разу підкреслювали, що ця єдність діалектична, тобто вона не виключає, а допускає протиріччя. Причому протиріччя між вартістю і споживною

вартістю ОВК не випадкове, а закономірне. Це протиріччя обумовлене можливістю відриву вартості ОВК від його споживної вартості і є основою і, в той же час, особливістю руху ОВК. Відрив вартості від споживної вартості ОВК може відбуватися як в процесі його експлуатації, так і в період його бездіяльності. У першому випадку вартість ОВК переноситься на створений продукт, а у другому – безповоротно втрачається для суспільства. Таким чином, коли розглядається обіг ОВК як єдність руху його споживної вартості і вартості, необхідно чітко розмежовувати ці процеси [13, с. 74].

Обіг ОВК відбувається в часі. Загальний час обігу вартості ОВК – це проміжок часу з моменту авансування вартості капіталу в певній формі до моменту її повернення під час руху в тій же самій формі. Період обігу вартості ОВК показує проміжок часу, на протязі якого втілена в ОВК уречевлена праця повертається амортизаційними відрахуваннями. Отже, нарахування амортизації і утворення АФ виступає як обіг авансованої вартості ОВК. Обіг же ОВК в натурі характеризує час, на протязі якого відбувається відшкодування споживної вартості ОВК, періодичність заміни зношених засобів праці новими. Таким чином, обіг ОВК – не просто періодично повторюваний процес кругообігу вартості, а періодично повторюваний процес відтворення, що включає і споживну вартість ОВК. Причому, необхідно щоби обіг вартості і споживної вартості ОВК співпадали. Такий обіг ОВК і названо «реальним».

Теоретично обіг вартості і споживної вартості ОВК повинні співпадати в часі, так як перенесення вартості на готовий продукт відбувається по мірі втрати ним своєї споживної вартості. Однак в дійсності ці процеси не співпадають в часі. Ця невідповідність обумовлена цілою низкою, при чин і на практиці веде до виникнення проблем, що пов'язані із відтворенням та оновленням основних фондів підприємства.

Просте відтворення основних засобів здійснюється в тому самому обсязі, коли відбувається заміна окремих зношених частин основних засобів або заміна старого устаткування на аналогічне, тобто тоді, коли постійно відновлюється попередня виробнича потужність.

Розширене відтворення передбачає кількісне та якісне збільшення діючих основних засобів або придбання нових основних засобів, які забезпечують вищий рівень продуктивності устаткування.

Процес відтворення основних виробничих засобів має низку характерних ознак, зокрема [12, с. 102]:

1) основні виробничі засоби поступово переносять свою вартість на вироблену продукцію;

2) у процесі відтворення основних виробничих засобів одночасно відбувається рух їхньої споживної вартості та вартості;

3) нарахуванням амортизаційних відрахувань здійснюється нагромадження в грошовій формі частково перенесеної вартості основних виробничих засобів на готову продукцію;

4) основні виробничі засоби поновлюються в натуральній формі протягом тривалого часу, що створює можливість маневрувати коштами амортизаційного фонду.

У процесі господарської діяльності кругообіг основних виробничих засобів проходить три стадії.

На першій стадії відбувається продуктивне використання основних виробничих засобів та нарахування амортизаційних відрахувань. На цій стадії основні виробничі засоби в процесі експлуатації зношуються й нараховується сума зносу. Вона є підставою для списання суми амортизаційних відрахувань на витрати після завершення процесу виробництва. На першій стадії кругообігу основних виробничих засобів втрачається споживна вартість засобів праці, їхня вартість переноситься на вартість готової продукції.

На другій стадії відбувається перетворення частини основних виробничих засобів, які перебували в продуктивній формі, на грошові кошти через нарахування амортизаційних відрахувань.

На третій стадії в процесі виробництва відбувається поновлення споживної вартості частини основних виробничих засобів. Це поновлення здійснюється заміною зношених основних виробничих засобів на нові за рахунок нарахованого зносу основних засобів.

Оборот основних виробничих засобів показано на рис. 3.

Просте відтворення основних виробничих засобів здійснюється у двох формах: 1) заміна зношених або застарілих основних виробничих засобів; 2) капітальний ремонт діючих основних засобів.

За простого відтворення у кожному наступному циклі відбувається створення основних виробничих засобів у попередніх обсягах та з однаковою якістю. Джерелом фінансування заміни зношених основних засобів є нарахована сума амортизації. За розширеного відтворення кожного наступного циклу здійснюється кількісне і якісне зростання основних виробничих засобів. Джерелом фінансування таких змін є використання частини створеного додаткового продукту.

Необхідність оновлення основних виробничих засобів за ринкових відносин визначається передусім конкуренцією товаровиробників. Саме конкуренція спонукує підприємства здійснювати прискорене списання основних виробничих засобів з метою нагромадження фінансових ресурсів для наступного вкладання коштів у придбання більш прогресивного устаткування, впровадження нових технологій та іншого поліпшення основних виробничих засобів.

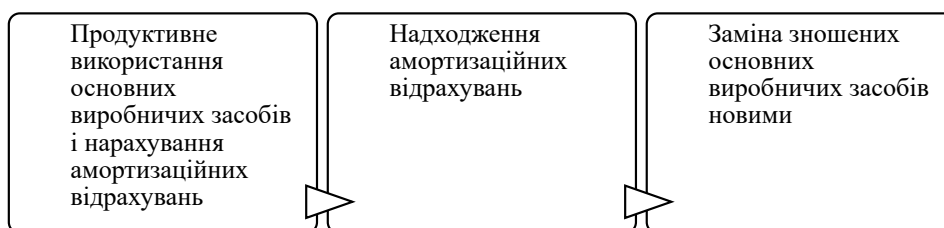

Рис. 3. Оборот основних виробничих засобів на підприємстві

Джерело: [13, с. 74]

Активізація відтворення основного капіталу передбачає, перш за все, прискорення його реального обігу, що проявляється в скороченні циклу відтворення. А оскільки цикл відтворення основного капіталу охоплює етапи НДДКР, промислового виробництва, випробування, експлуатації та заміни, то його скорочення сприяє оновленню, модернізації засобів праці, оптимальному використанню наявних виробничих потужностей, що дає можливість підвищувати капіталовіддачу і ефективність виробництва в цілому.

Виходячи з економічної теорії, власними джерелами фінансування інвестицій, згідно з традиційною схемою

складових валового суспільного продукту, є частина перенесеної вартості в розмірі нарахованої амортизації на реновацію і частина додаткового прибутку, яку суспільство може і вважає доцільним використати для приросту основного виробничого капіталу, рис. 4.

Амортизація, як частина фонду відшкодування призначена для простого відтворення основного виробничого капіталу, а прибуток (національний дохід) повинен використовуватися на накопичення. Поряд з амортизацією і прибутком тимчасовим (позиковим) джерелом інвестиційних витрат може бути кредит і залучені кошти. Але кредит це лише тимчасово вільні кошти

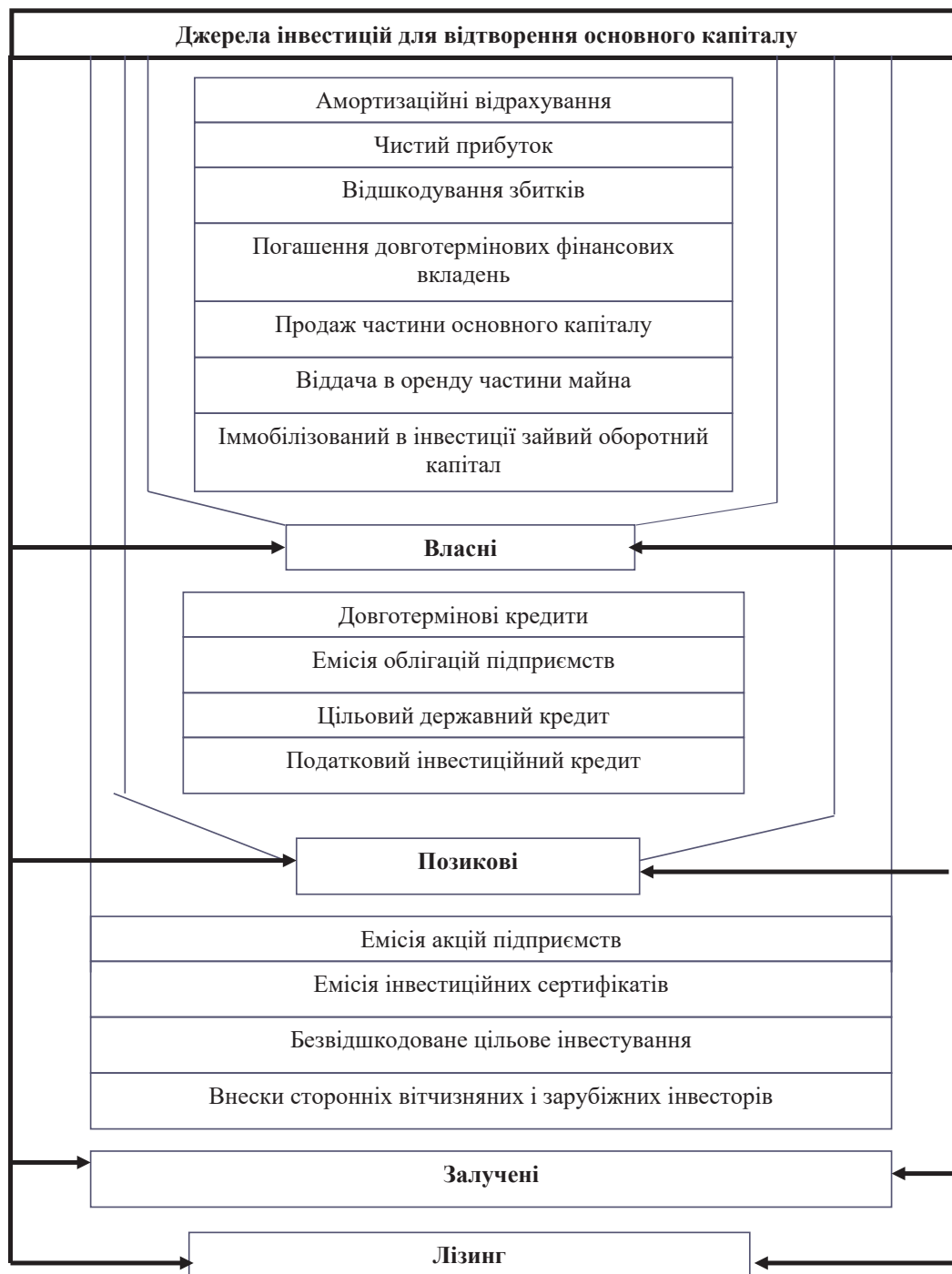

Рис. 4. Основні джерела формування інвестиційних ресурсів підприємств

Джерело: складено автором на основі [3; 4; 7; 9]

одних підприємств, що використовуються іншими на умовах їх повернення.

Підприємства повертають позики за рахунок амортизації або прибутку. Інших власних джерел фінансування інвестицій у підприємств не існує.

В умовах активізації суспільного відтворення основного капіталу неухильно підвищується роль амортизації. Перш за все це пов'язано з тим, що амортизаційний фонд забезпечує просте відтворення основного капіталу на новій технічній основі, тобто просте відтворення основного капіталу по вартості, але розширене по споживчій вартості.

Висновки. Отже, розширене відтворення основного капіталу за умов науково-технічного прогресу зводиться не тільки до його розширення і накопичення за рахунок національного доходу (прибутку). Все більше значення набуває перетворення простого відтворення в розширене за рахунок перенесеної вартості основного капіталу, тобто за рахунок амортизації. Зростаюча роль амортизації як джерела фінансового стимулювання відтворення основного капіталу виражається також у закономірному підвищенні її частки в загальному обсязі реальних інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Бобко В.В. Амортизація основних засобів: термінологія та сучасні підходи. *Економічні науки. Серія : Облік і фінанси*. 2019. Вип. 11 (2). С. 46–51.
2. Касьянова В.О. Амортизація основних засобів: методи нарахування та організація обліку. *Економічний вісник Донбасу*. 2013. № 2. С. 117–122.
3. Кафка С.М. Амортизація необоротних активів підприємства: суть та призначення. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки*. 2017. Вип. 33. С. 185–191.
4. Кафка С.М. Зміст і призначення амортизації основних засобів. *Економічний аналіз*. 2017. Т. 27. №1. С. 270–279.
5. Кучер Л.Ю. Амортизація як джерело фінансування інноваційних проектів в агросфері. *Економіка і прогнозування*. 2015. № 4. С. 107–117.
6. Лазебник Л.Л. Оновлення основних засобів в Україні: проблеми їх амортизації та використання. *Економіка України*. 2018. № 8. С. 62–72.
7. Любар О.О. Амортизація: економічна сутність, особливості нарахування та відображення в бухгалтерському обліку. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 4. С. 117–131.
8. Могилова М.М. Оптимізація методів та норм амортизації основних засобів сільського господарства. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 19. № 3. С. 55–62.
9. Моссаковський В., Кононенко Т. Шляхи вдосконалення обліку амортизації. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2012. № 4. С. 12–17.
10. Ображей Ю.К. Амортизація основних засобів в обліковій політиці підприємства. *Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси*. 2013. Вип. 10 (4). С. 62–68.
11. Островецький В.І. Амортизаційна політика України в системі інструментів податкового стимулювання інвестиційно-інноваційної активності. *Економічний вісник Донбасу*. 2017. № 2. С. 121–131.
12. Парнюк В.О. Амортизація як стимул до інвестування. *Економіка і прогнозування*. 2021. № 2. С. 93–104.
13. Хіміч Г.О. Амортизація як складова економічного механізму відтворення основних фондів. *Агросвіт*. 2011. № 24. С. 72–76.
14. Шаповал А.П. Удосконалення визначення зносу основних засобів в обліку. Міжнародні тенденції розвитку бухгалтерського обліку і аудиту та перспективи для України : матеріали Міжн. наук.-практ. конф. (Київ, 19 трав. 2006 р.). Київ : КНЕУ, 2006. С. 70–72.
15. Швець Н.В. Амортизаційна політика підприємства: проблемні питання. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2016. № 6. С. 199–202.
16. Юшко С.В. Амортизація основних фондів у податковому обліку: критичний погляд на проблему. *Фінанси України*. 2018. № 10. С. 80–88.

References:

1. Bobko V. V. (2019) Amortyzatsiya osnovnykh zasobiv: terminolohiya ta suchasni pidkhody. *Ekonomichni nauky. Seriya: Oblik i finansy*, vol. 11 (2), pp. 46–51.
2. Kas'yanova V. O. (2013) Amortyzatsiya osnovnykh zasobiv: metody narakhuvannya ta orhanizatsiya obliku. *Ekonomichnyy visnyk Donbasu*, no. 2, pp. 117–122.
3. Kafka S. M. (2017) Amortyzatsiya neoborotnykh aktyviv pidpryyemstva: sut' ta pryznachennya. *Visnyk Pryazovs'koho derzhavnogo tekhnichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, vol. 33, pp. 185–191.
4. Kafka S. M. (2017) Zmist i pryznachennya amortyzatsiyi osnovnykh zasobiv. *Ekonomichnyy analiz*, vol. 27, no. 1, pp. 270–279.
5. Kucher L. Yu. (2015) Amortyzatsiya yak dzherelo finansuvannya innovatsiynykh proektiv v ahrosferi. *Ekonomika i prohnozuvannya*, no. 4, pp. 107–117.
6. Lazebnyk L. L. (2018) Onovlennya osnovnykh zasobiv v Ukrayini: problemy yikh amortyzatsiyi ta vykorystannya. *Ekonomika Ukrainy*, no. 8, pp. 62–72.
7. Lyubar O. O. (2017). Amortyzatsiya: ekonomichna sutnist', osoblyvosti narakhuvannya ta vidobrazhennya v bukhhalters'komu obliku. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktual'ni pytannya nauky i praktyky*, no. 4, pp. 117–131.
8. Mohylova M. M. (2015) Optymizatsiya metodiv ta norm amortyzatsiyi osnovnykh zasobiv sil's'koho hospodarstva. *Ekonomichnyy analiz*, vol. 19, no. 3, pp. 55–62.
9. Mossakovs'kyu V., Kononenko T. (2012) Shlyakhy vdoskonalennya obliku amortyzatsiyi. *Bukhhalters'kyu oblik i audyt*, no. 4, pp. 12–17.
10. Obrazhey Yu. K. (2013) Amortyzatsiya osnovnykh zasobiv v oblikoviy politytsi pidpryyemstva. *Ekonomichni nauky. Ser.: Oblik i finansy*, vol. 10 (4), pp. 62–68.

11. Ostrovets'kyi V. I. (2017) Amortyzatsiyna polityka Ukrainy v systemi instrumentiv podatkovoho stymulyuvannya investytsiyno-innovatsiynoyi aktyvnosti. *Ekonomichnyy visnyk Donbasu*, no. 2, pp. 121–131.
12. Parnyuk V. O. (2021) Amortyzatsiya yak stymul do investuvannya. *Ekonomika i prohnozuvannya*, no. 2, pp. 93–104.
13. Khimich H. O. (2011) Amortyzatsiya yak skladova ekonomichnoho mekhanizmu vidtvorennya osnovnykh fondiv. *Ahrosvit*, no. 24, pp. 72–76.
14. Shapoval A. P. (May 19, 2006) Udoskonalennya vyznachennya znosu osnovnykh zasobiv v obliku. Mizhnarodni tendentsiyi rozvytku bukhhalters'koho obliku i audytu ta perspektyvy dlya Ukrainy: materialy Mizhn. nauk.-prakt. konf. Kyiv, pp. 70–72.
15. Shvets' N. V. (2016) Amortyzatsiyna polityka pidpryyemstva: problemni pytannya. *Visnyk Skhidnoukrayins'koho natsional'noho universytetu imeni Volodymyra Dalya*, no. 6, pp. 199–202.
16. Yushko S. V. (2018) Amortyzatsiya osnovnykh fondiv u podatkovomu obliku: krytychnyy pohlyad na problemu. *Finansy Ukrainy*, no. 10, pp. 80–88.